

Feminism – något för marginaliserade kvinnor?

Wilken av dessa verklighetsbeskrivningar är riktiga? På ett möte för arktiska ursprungsbefolkningar presenterades två bilder av dessa samhällens könsroller. En ung man menade att det inte fanns kvinnoförtryck bland ursprungsbefolkningarna. En ung kvinna tecknade däremot en bild av ett samhälle i kris, där kvinnorna flyttade för att få utbildningsmöjligheter medan männen stannade kvar.

Trots att arbetslösheten i Sverige numera är hög, de sociala klyftorna ökar och Sveriges roll i världen förändrats finns det fortfarande något att vara verkligt stolt över – jämställdheten. Mot den bakgrunden är det intressant att läsa boken "Making Space for Indigenous feminism". I denna antologi kommer ett antal feminister från världens ursprungsfolk – indianer, samer, maorier och andra – till tals. Antologin lyfter fram en förbisedd aspekt av feminismen. Dessa feminister tar avstånd från kvinnoförtrycket samtidigt som de är långt ifrån de vita medelklasskvinnornas verklighet.

De har en ambivalent ställning i sina egna samhällen. Deras folk är diskriminerade på ett närmast kolonialt sätt. För att motverka detta krävs enighet menar många. Men ursprungsfolkens feministiska kvinnor vill förena kampen mot förtrycket av deras kulturer med en kritik av den sexism som existerar parallellt i deras samhällen.

Ekofeminismen menar att det finns ett samband mellan förtrycket av naturen och förtrycket av kvinnorna. Kulturen däremot är något som associerats med det manliga. Ekofeministerna menar att många ursprungsbefolkningar traditionellt levt närmare naturen – det feminina. Köns-

rollerna var olika för män och kvinnor – men är enligt denna syn inte ojämlika utan komplementära.

Alltså hävdar många att kristendomenen försämrat kvinnornas position i samhället. Enligt den bibliska tron ska ju mannen vara överordnad kvinnan. Kolonialisterna uppfattade att de inhemska samhällena var alltför jämlika – alltså införde de ett patriarkalt system.

Vissa av bidragen i antologin tycks ha en tendens att närmast romantisera det ursprungliga samhället och de relationer mellan män och kvinnor som fanns där. Andra bidrag vill däremot se den sexism som även tidigare funnits bland ursprungsfolken. Det finns såväl våld mot kvinnor och barn som diskriminering bland dessa folk. Det har också funnits hierarkier mellan könen även innan kolonialismen. För dessa kritiska ståndpunkter har feministerna ifrågasatts i sina egna samhällen.

I Sverige har staten varit en kraft som skapat jämställdhet mellan könen. Lagstiftning har ofta setts som vägen till en förändring. Ursprungsbefolkningarnas feminister tenderar istället att se *sina* ursprungliga samhällen som ett ideal där det har rätt jämlikhet mellan könen.

Men samtidigt vill de mest framsynta av dessa feminister också se de problem som finns i ursprungsbefolkningarnas egna kulturer. Ursprungsbefolkningarnas könsroller är inget för evigt givet, något värt att bevara för sakens skull. Vem hade då rätt, mannen eller kvinnan – är ursprungsbefolkningarna befriade från kvinnoförtryck eller är de i kris? Enligt antologin kan mannens version ses som en *idealbild* av ursprungssamhället, medan kvinnans visar något av *dagens verklighet* med förändrade genusroller. Hon pekar också på de utmaningar denna verklighet ställer folken inför.

Leif Jacobsson

Titel: Making Space for Indigenous Feminism.

Redaktör: Joyce Green.

Förlag: Zed Books, 2007.

